

Neoliberalism, paternalism, autoritarism. Noul capitalism corporatist birocratic de după distrugerea liberalismului clasic

[Neoliberalism, Paternalism, Authoritarianism: the New Corporate Bureaucratic Capitalism Rising from the Ruins of Classical Liberalism]

Dragoș DRAGOMAN

Abstract: *The adaptation of the neoliberalism to the rigid constraints of the growing state bureaucracy is one of the most salient features of the historical developments of classical liberalism. Although regulatory state capacity was not an issue for classical liberal theorists as Adam Smith, the current capitalist organization looks for a way of coping with those tendencies towards increased state authority and control. The symbiosis between the big capital and the pervasive state control is culturally backed by a growing paternalism, designed to directing, guiding and “helping” individuals to cope with ever increasing „threats” to their security, health and normal living. Therefore, bureaucratic corporatism now uses paternalism to recalibrate public spending, to manufacture consensus over what could become issues of contention, to censor unfitting narratives to the state bureaucratic version of facts. Finally, paternalism in power is now used to „domesticate” opposing political forces and to „re-educate” the backward, undereducated, and reluctant electorate.*

Keywords: *Neoliberalism, state control, censorship, paternalism, authoritarianism.*

Introducere

În *Capitalism, Socialism and Democracy*, Schumpeter remarcă că nu se poate deduce, din analiza transformării capitalismului, nimic despre tipul de socialism care se întrevide în viitor, ceea ce este unul dintre cele mai slabe puncte ale doctrinei marxiste. În afară de naționalizarea industriei, nimic nu este foarte clar, iar acest aspect al naționalizării forțelor de producție pare să fie compatibil cu o varietate nedefinită de posibilități economice și culturale¹. Nu știm nimic despre modul efectiv în care socialis-

mul ar putea să apară, în afara faptului că există multe posibilități, de la birocratizarea treptată până la revoluție. Nu știm nici dacă socialismul se va instaura pentru a rămâne mai mult timp sau nu².

Evoluția capitalismului occidental ne arată că nu doar varianta revoluției comuniste este posibilă, ci și cea a birocratizării treptate a capitalismului însuși. Acest lucru este posibil, astăzi, și datorită slăbirii progresive și, în final, a distrugerii valorilor liberalismului clasic. Nu doar că nu este nevoie, în lumea occidentală fostă liberală, de o revoluție comunistă asemă-

nătoare cu Revoluția bolșevică, dar chiar capitalismul este cel care caută o cale de supraviețuire prin adaptarea la mediul birocratic tot mai opresiv. Cele două tendințe sunt astăzi convergente: birocratizare și planificare de tip socialist, paternalism și conformism ce se instalează pe ruinele autonomiei individuale, ale libertății economice, ale moralei libertății ca valoare supremă.

Nimic nu e mai contrastant azi, așa cum spuneam, decât adaptarea capitalismului la regulile constrângătoare ale autoritarismului birocratic. De fapt, adaptarea este un termen mai puțin cuprinzător decât co-participarea, co-generarea. Neoliberalismul nu s-a adaptat unui stat birocratic pe care l-a cucerit, el a înregistrat tendințele sociale spre masificare, conformism și obediență și a participat la noua construcție politică, preluând roluri de control și reglementare ce-i erau complet străine înainte. La origini, capitalismul, așa cum este el descris de Adam Smith, este un sistem de producție ce nu acordă vreo funcție aparte birocrăției moderne de stat. La limită, atunci când Smith o menționează, el o include în categoria distorsiunilor pur temporare ale pieței, ca obstacol întâmplător ce va fi depășit în starea de echilibru natural, după o perioadă dată de timp³. De exemplu, atunci când vorbește despre prețul natural și cel de piață al bunurilor de consum, el indică o tendință firească de convergență, în ideea în care prețul natural este prețul central „în jurul căruia gravitează în-continuu prețurile tuturor bunurilor”⁴, prețul pieței oscilând când deasupra, când sub prețul natural. Există, desi-

gur, diferite „accidente (ce) le pot ține agățate destul de mult deasupra acestui preț – iar alteori le pot forța să coboare sub acesta. Dar, oricare ar fi obstacolele care le împiedică să se stabilizeze în acest centru de repaus și de continuitate, ele tind în mod constant către acesta”⁵.

Printre accidentele particulare la care Smith se gândește că ar fi capabile să țină prețul pieței, pentru o perioadă (chiar lungă) și pentru unele bunuri, mult peste prețul natural, ar fi cele datorate unor cauze naturale și cele datorate unor reglementări de politici⁶. Spre exemplu, unele reglementări de stat, birocratice, ar putea acorda privilegii exclusiviste unor ghilde, statute speciale unor ucenici, toate celelalte legi care restricționează unele ocupații, ce se comportă practic precum monopolurile lărgite acordate de puterea de stat. (...) „ele pot duce la menținerea, chiar timp de secole, pentru clase întregi de ocupații, a unui preț de piață mai mare decât prețul natural pentru unele bunuri – ținând și salariile pentru muncă și profiturile aferente capitalului folosit pentru ele întrucâtva peste valoarea lor naturală”⁷. Iar acest tip de creștere a prețului de piață al bunurilor poate dura atâta vreme cât vor exista reglementări de politici publice permissive⁸.

Slăbirea liberalismului și controlul de stat

Nimic din ethosul liberalismului clasic nu mai supraviețuiește astăzi. Noua formă a capitalismului, mai ales organizarea marelui capital bancar, militar-industrial, farmaceutic și teh-

nologic, este azi o împletire a funcțiilor birocratice de stat cu profitul direcționat privat. Simbioza marelui capital cu birocrăția sufocantă a reglementării tuturor aspectelor vieții publice și, din ce în ce mai mult, private, este tabloul decăderii capitalismului clasic. Înlocuit de versiunea sa birocratic-corporatistă, adaptată noilor transformări tehnologice contemporane, el continuă să ofere profit deținătorilor marelui capital, cedând însă complet în fața ideii de stat birocratic omniprezent. Din punct de vedere intelectual, nimic nu mai rămâne din marile linii directoare ale liberalismului clasic⁹, din ideile-forță legate de libertatea individuală, libertatea de asociere, libertatea de opinie și de exprimare, căutarea fericirii și beneficiile proprietății garantate prin mijloace publice, de stat. Cum s-a dovedit deja, resursele politice și cele economice fiind legate, eliminarea bazei economice reduce drastic și resursele politice disponibile, făcând cetățenii mai vulnerabili în fața controlului și constrângerii operate de guvern. Dar și invers, în democrație, trecerea pe scară largă a proprietății private sub control de stat nu se poate opera decât prin reducerea prealabilă a resurselor politice, adică prin coerciție¹⁰.

Ceea ce părea mai demult inacceptabil, anume reglementarea minuțioasă a tuturor aspectelor vieții, inclusiv prin restrângerea pieței și a libertăților de organizare, este astăzi mai mult decât acceptat de marele capital corporatist birocratic. Asta pentru că fuziunea corporație-birocrație, acoperită de sintagma benignă a „parteneri-

atului public-privat”, oferă avantaje nebănuite marelui capital, în contrapondere cu „serviciile” prestate în beneficiul deținătorilor puterii de stat¹¹. Pe de-o parte, marile corporații beneficiază de reglementări favorabile din partea statelor. Ele se referă atât la protejarea marilor profituri prin netaxare voită sau prin acceptarea unor scheme de „optimizare fiscală” și transferuri de capital în „paradisuri fiscale”. Dar se pot referi și la condiții favorabile pentru „obținerea” de clienți captivi, incapabili să se desprindă singuri de monopolurile sau condițiile de utilizare *sine qua non*. De exemplu, statul român condiționează plata drepturilor salariale ale propriilor angajați (uneori chiar și a prestațiilor sociale) de transferuri bancare, toate supuse taxelor și comisioanelor, ce se regăsesc în profiturile marilor bănci. Așa se explică, parțial, legiferarea interzicerii folosirii plăților în numerar (Legea nr. 70/2015), ce permite unele excepții cu privire la plafoane zilnice pentru diferite persoane fizice sau juridice¹².

În schimb, marile companiile de telecomunicații, precum și platformele de media și social-media, cenzurează în favoarea și în numele guvernului. Motoarele de căutare „îngroapă” subiectele sensibile nefavorabile guvernului, la fel cum platformele de social-media închid conturi ale celor care nu se conformează versiunii oficiale guvernamentale, șterg opinii contrare sau care deviază doar cu o nuanță de la comunicatele guvernamentale (etichetate drept „surse sigure” și „informații oficiale”) invocând încălcarea

„regulilor comunității”¹³. Astfel, statul birocratic devine omnipotent chiar și în zona vieții private și a comunicării în grupuri, ocolind barierele legale cu privire la interzicerea cenzurii (conform Articolului 30 din Constituția României sau Primului Amendament al Constituției Statelor Unite). Ocolind față de aceste restricții, statul corporatist-birocratic anulează chiar substanța drepturilor și libertăților cetățenești. Și dacă o face cu deplină impunitate pentru impunerea cenzurii, la fel de bine o poate face pentru anularea alegerilor ce produc un rezultat neconvenabil (România), pentru interzicerea unei candidaturi considerate neconforme (România, Franța) sau pentru anularea și reluarea unui referendum european ce a produs rezultate indezirabile (Irlanda). Astfel, „valorile democratice” pe care birocrăția de stat le clamează și le răspândește prin organe de presă private, dar finanțate din fonduri publice guvernamentale, nu sunt decât simple paravane mediatice pentru colapsul democratic generalizat.

Mai mult, legăturile dintre anumite industrii și birocrăția de stat nu mai reprezintă de mult un subiect de mirare. Prăbușirea morală a noii ordini sociale birocratic-capitaliste de după distrugerea liberalismului clasic face ca alianța dintre producători privați de armament sau medicamente, de exemplu, și birocrăția de stat omnipotentă, să nu mai fie condamnată. Statul birocratic este astăzi cel care asigură piețe de vânzare, de exemplu, pentru produsele farmaceutice prin declararea de epidemii și prin campanii publice de achiziții sau prin cum-

părare de material militar prin enunțarea unor „pericole existențiale”. Controlul actual a ceea ce a fost cândva presa liberă (pentru că era liberală), transformată în cutie de rezonanță a propagandei de stat organizate, scu-tește astăzi birocrăția de stat de cereri de dare de seamă pentru achiziții iraționale de produse farmaceutice (în recent declarata pandemie erau izolele inutile, vaccinurile în cantități gigantice și măștile neconforme¹⁴, toate la prețuri exorbitante) sau de echipamente militare (baterii de rachete cu rază lungă de lansare, lansatoare de rachete cu rază scurtă, transportoare blindate, tancuri, corvete și submarine, avioane de vânătoare) și muniție de război în cantități și la valori neobișnuite¹⁵, de neimaginat înainte de psihoza „pericolului esențial la adresa securității României”¹⁶.

Alianța indestructibilă dintre marile capital militar și birocrăția de stat face ca elitele politice, cele care conduc politica externă, să „identifice” (atunci când nu fabrică direct) amenințări la adresa securității statelor birocratic-capitaliste¹⁷. Amenințările trebuie eliminate prin angajarea unor noi cheltuieli militare, adică de noi comenzi adresate producătorilor privați de armament. Dar la fel se întâmplă și în cazul industriei farmaceutice, întotdeauna gata să răspundă prompt cererilor birocrăției de stat pentru eliminarea „pericolelor iminente” ce amenință în ritm constant statele birocratic-capitaliste, nevoite să extindă indefinit lista achizițiilor de medicamente, vaccinuri, echipamente și dotări necesare.

Toate aceste transformări nu se puteau produce, cum spuneam, fără o componentă morală, profund necesară legitimării birocrăției corporatiste de stat. Acesta este paternalismul. Nu voi relua aici condițiile istorice și conjuncturile dominației actuale a paternalismului¹⁸. Ceea ce este exprimat aici este chiar morala, mecanismul etic prin care elitele corporatist-birocratice își impun viziunea paternalist-autoritară unei întregi clase de subordonați, funcționari, medici, profesori, agricultori, întreprinzători și muncitori industriali. Asta pentru că paternalismul este ușor de identificat în discuțiile despre reducerea cheltuielilor statului cu cei „asistați”, cu cei „neproductivi”, cu cei „inadaptati” mediului concurențial, cel care-i premiază pe „învingători” și-i prăbușește pe cei „leneși”. Dar paternalismul devine un element constitutiv și în alte discursuri, precum cele legate de alegerile „greșite” pe care cei „neinstruiți” le fac, obligând elitele birocratic-corporatiste să anuleze rezultatele alegerilor ce riscă să producă rezultate „nedorite”. La fel, paternalismul este argumentul forte al sistemului actual de cenzură, un „scut al democrației” ce elimină orice opinie (la limită orice mică nuanță) ce deviază de la versiunea oficială și „de încredere”, tocmai pentru că a fost enunțată de aparatul birocratic de propagandă de stat.

Reducerea cheltuielilor publice pentru „reforma statului”

Imediat ce a trecut de proba electorală inedită a alegerilor parlamentare

încadrate de alegeri prezidențiale din decembrie 2024¹⁹, coaliția formată din Partidul Național Liberal (PNL) – Partidul Social Democrat (PSD) – Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (UDMR) – Uniunea „Salvați România” (USR) a constatat că deficitul la bugetul de stat depășise cu mult 9% din produsul intern brut. Coaliția formată după alegerile din decembrie 2024 este aceeași cu cea care guvernase neîntrerupt începând cu decembrie 2020, în combinații cvasi-asemănătoare. PNL a guvernat cu USR și UDMR până în noiembrie 2021 (guvernul condus de Florin Cîțu – PNL), apoi PNL a guvernat cu PSD și cu UDMR până în iunie 2023 (guvernul condus de Nicolae Ciucă – PNL), din nou cu PSD până în decembrie 2024 (primul guvern condus de Marcel Ciolacu – PSD) și din nou cu PSD și UDMR până în mai 2025 (al doilea guvern condus de Marcel Ciolacu – PSD). Ca atare, noul prim-ministru din partea PNL, Ilie Bolojan, își începea mandatul în iunie 2025 continuând guvernarea neîntreruptă a PNL din noiembrie 2019, atunci când guvernul minoritar PNL (condus de Ludovic Orban – PNL) fusese investit de către Parlament. Dincolo de mirarea publică legată de creșterea deficitului la bugetul de stat, ceea ce se poate remarca este renunțarea la încă proaspătul discurs electoral și adoptarea decisivă a paternalismului.

Consiliat de oameni de afaceri privați, primul-ministru PNL Ilie Bolojan a adoptat rapid argumente legate de ineficiență și risipă, importând nu doar jargonul folosit în marile corporații

capitaliste, ci și atitudinea proprietarului văduvit în acumularea profitului de către o conducere defectuoasă a afacerilor sale. Astfel, taxarea pensiilor „mari”²⁰, reducerea burselor școlare (cu 40%), reducerea cu 50% a tarifului brut pe ora suplimentară în învățământ, creșterea normei didactice pentru toți profesorii, comasarea școlilor și taxarea alocațiilor pentru creșterea copilului acordate mamelor aflate în concediu maternal²¹, toate sunt măsuri justificate pentru reducerea deficitului bugetului de stat²².

În sine, cooptarea unor proprietari de mari afaceri și de angajați ai acestora în ceea ce se numește Consiliu Consultativ pentru reformă, condus de vicepremierul Călin Anastasiu, ridică semne de întrebare cu privire la conflictul de interese ce ar putea să apară, deciziile guvernului putând fi orientate către propriul câștig de capital sau de influență. Dar ceea ce este analizat aici este discursul ținut de angajați și foști angajați ai unor mari companii private (PricewaterhouseCoopers, KPMG, Ernest & Young), ce legitimează ideea conducerii unei țări ca o simplă companie privată în căutare de profit. Unii dintre membrii Consiliului fac sau au făcut parte din asociații de lobby ale ambasadei Statelor Unite ale Americii (American Chamber of Commerce in Romania – AmCham) sau ale ambasadelor unor state din Uniunea Europeană (Consiliul pentru Dezvoltarea României – CDR, Camera Germană de Comerț – AHK, Camera Franceză de Comerț – CCIFER).

Având o astfel de orientare către profit, nu este de mirare că paterna-

lismul elitelor corporatiste se îndreaptă către renunțarea la numeroase activități (din partea statului) și către reducerea retribuițiilor salariale, ale veniturilor celor dependenți de sectorul public, fără a face însă distincția între salarii (negociabile) și drepturi câștigate (nenegociabile), precum pensiile plătite în funcție de contribuția de-a lungul perioadei active²³. Astfel, pentru exponenții paternalismului guvernamental, bursele acordate elevilor din România fac obiectul reducerilor bugetare pentru că sunt „nejustificat de multe” și pentru că acordarea lor nu reflectă „exceleța”²⁴. Birocrații statului neoliberal trec cu vederea că aceste burse reprezentau, până în 2025, o compensație tacită pentru sumele foarte mici acordate, sub formă de alocație de sprijin, copiilor și tinerilor sub 18 ani. Reducerea numărului, tipurilor și a cuantumului lor nu este doar o măsură „salvatoare” pentru bugetul de stat aflat în deficit, ci o repunere în drept a „meritocrației”, adică o corecție morală pentru cei care beneficiau „nejustificat”²⁵. Asta în ciuda faptului că bursele fuseseră calculate conform Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023 ca valori minime raportate la salariul minim brut²⁶.

Dar paternalismul elitelor neoliberale se manifestă și prin impunerea secretului în cheltuirea banilor publici. Considerând (foștii) cetățeni, acum reduși la statutul de simpli contribuabili la bugetul de stat, drept neîndreptățiți să cunoască detalii legate de exercițiul bugetar pe capitole de cheltuieli, elitele la putere decid când și

dacă să anunțe volume și structuri de cheltuieli publice. De exemplu, achiziția de armament destinat Ucrainei, finanțată prin mecanismul „Security Action for Europe” (SAFE), decisa prin hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT) din 30.04.2025 se face printr-un împrumut pe care România îl realizează pe o perioadă lungă, de 45 de ani²⁷. Deși cheltuielile militare și împrumuturile adiacente se fac de la bugetul de stat, elitele de putere nu prezintă date minime despre valorile acestora, la fel cum nu prezintă nici un fel de date despre transferurile periodice de muniție, echipamente și sisteme militare făcute în Ucraina. Ministrul Apărării din guvernul PNL-PSD-USR-UDMR (Ionuț Moșteanu - USR) confirmă în iulie 2025 că România alimentează constant Ucraina cu echipament și cu muniție încă din 2022, dar „a fost o decizie de a nu fi făcute publice anumite ajutoare. E o discuție pe care o vom avea între Guvern și Președinție pentru a stabili cum vom face în viitor”²⁸. Secretizarea cheltuielilor publice legate de transferurile de echipamente militare a fost o practică curentă în mandatele fostului președinte Klaus Johannis, atunci când până și cheltuielile Administrației Prezidențiale legate de deplasările externe deveniseră secret de stat²⁹.

Cenzura opiniilor contrare

Paternalismul elitelor corporatist-birocratice nu se manifestă doar în sensul anulării îndreptățirii (foștilor) cetățeni măcar de a cunoaște, dacă nu

de a decide și controla, cheltuielile publice. Opacizarea alocărilor de fonduri, ocolirea licitațiilor prin încredințare directă, secretizarea discreționară a cheltuielilor publice ar putea duce la stimularea criticii exprimate public. De aceea, elitele la putere au conceput și pus în practică mecanisme de eliminare a criticilor publice și de producere artificială a consensului. Având atitudinea unui părinte confruntat cu un copil neascultător, care mai și vociferează, elitele la putere reduc plaja opiniilor neconforme, deci critice. Reducând copilul la tăcere, tutorele imprimă în același timp sentimentul de autoritate morală, justificând reprimarea exprimării prin corectarea unei „erori”. Astfel, guvernul urmărește crearea unui consens artificial atât prin eliminarea opiniilor contrare, cât și prin finanțarea directă, din bani publici, a unor emițători privați, cu condiția susținerii fără nici un dubiu a versiunilor guvernamentale.

Încolonarea (fostei) prese independente în siajul propagandei organizate de stat, concomitent cu reprimarea oricărui puncte de vedere ce deviază de la versiunea oficială, este transformarea cea mai abruptă a sistemului democratic anterior, considerat drept stabilizat³⁰. Neanticipată prin observarea unor măsuri graduale, cenzura sistematică a opiniilor contrare reduce brusc România în condițiile sociale și politice specifice instaurării totalitarismului de inspirație sovietică, dar în condiții de putere „soft”. Folosind mai puțin crima la vedere, pedepsirea oponenților prin execuții publice, desproprietărire sau privatizare completă

de libertate, actuala elită birocratic-corporatistă urmărește însă confecționarea consensului prin tehnici mai invazive în viața privată. Astfel, Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), la origini un organism cvasi-independent de reglementare a audiovizualului sub aspectul normelor deontologice, a primit puteri extinse de control asupra opiniilor exprimate în mediul on-line, fără distincție între televiziuni, canale de știri, grupuri de consumatori, asociații profesionale, publicații personale, bloguri etc. Astfel, orice afirmație contrară versiunii oficiale devine pasibilă de sancțiune, Autoritatea Națională pentru Telecomunicații (ANCOM), din subordinea guvernului, executând decizia de sancționare³¹.

Ștergerea unei afirmații postate, a unui videoclip, a unei înregistrări sau închiderea întregii pagini internet au devenit, brusc, metodele guvernamentale de cenzură publică. La aceasta se adaugă, așa cum menționam mai sus, cenzura practică de terți în interesul elitelor de putere, invocând foarte vagi „reguli ale comunității”. În cazul CNA, însă, confecționarea consensului se face, de către o instituție publică, pentru a „educa”, a „cumiți”, a „disciplina”, a „aduce într-o stare de bun-simț” simpli cetățeni, nu jurnaliști ce trebuie să respecte deontologia profesională. Deși ele sunt opinii contrare celor ale guvernului, exprimate de cetățeni pe conturi personale, CNA le consideră „conținut ilegal”, invocând articolul 3, alineat 2 din Legea Audiovizualului nr. 504/2002 („Toți furnizorii de ser-

vicii media audiovizuale au obligația să asigure informarea obiectivă a publicului prin prezentarea corectă a faptelor și evenimentelor și să favorizeze libera formare a opiniilor”).

Prin mecanisme birocratice, elitele de putere cenzurează opiniile contrare, numindu-le „conținut ilegal” și cerând indivizilor să asigure informarea „obiectivă” a publicului, atunci când de fapt opiniile sunt legate de libertatea cetățenilor de exprimare, deci pot fi subiective. Sancționând indivizii care nu prezintă „corect” faptele și evenimentele, elitele birocratic-corporatiste întăresc principiul că singurele fapte și evenimente prezentate „corect” sunt cele realizate de emițători conformi (și conformiști), deși opiniile „corecte” țin și ele de subiectivitatea (derivată ideologic) a guvernului. Acest aspect a fost puternic întărit de către CNA, care include, așa cum spuneam, opiniile neconforme în categoria de „conținut ilegal”. Mai mult, CNA se așteaptă ca cetățenii „muștrați” și „re-educați” să se comporte cum ar trebui să înceapă să se comporte jurnaliștii sancționați. Vasile Bănescu, membru CNA, le-a trasat deja o linie de conduită acestora. „Consider că a contrazice o instituție în deciziile ei nu face parte din fișa postului unui jurnalist obiectiv”, le transmitea el jurnaliștilor care puneau sub semnul întrebării decizia Biroului Electoral Central (BEC) de a respinge candidaturile unor persoane „incompatibile cu statutul de candidat la președinție”, fără însă a se baza pe vreo hotărâre judecătorească definitivă, care fi constatat în prealabil o astfel de presupusă in-

compatibilitate. Ca măsură exemplară, CNA a decis ștergerea videoclipul postat de Marius Tucă, unul dintre jurnaliștii cu vechime în peisajul audio-vizual românesc, videoclip în care acesta critica fățiș decizia BEC³².

În mod ironic, în perioada imediat anterioară ștergerii de către ANCOM a videoclipuri considerate de CNA drept îngrijorări excesive cu privire la pregătirile României pentru a intra într-un conflict militar (videoclipuri cu convoaie de camioane militare, containere cu muniție, transportoare blindate, tancuri și obuziere transportate pe calea ferată, transporturi devenite fapte cotidiene pe multe drumuri naționale și căi ferate), Ministerul Finanțelor emisese Ordinul nr. 927 din 11.06.2025 privind „finanțarea acțiunilor de pregătire a economiei naționale și a teritoriului pentru apărare și de întocmire a bugetului de stat pentru război”. OMF din iunie 2025 actualiza și abroga un ordin similar (nr. 1171) din 2004, anul aderării României la NATO. Mai mult, presa europeană era plină de poziții politice ale unor șefi de guvern cu privire la întărirea capacității statelor UE de a face față unui război³³, iar Comisia Europeană demara un proiect de înarmare de opt sute de miliarde de euro, ReArm Europe/Readiness 2030³⁴.

Recompensele publice pentru confecționarea consensului

Recompensa conformismului, necesar confecționării consensului, se face prin remunerație de la bugetul de stat, elitele de putere folosind banii colectați de la indivizii subordonați tocmai pentru a-i face să se confor-

meze versiunii publice, oficiale, emisă de guvern. Transformat în Minister al Adevărului, guvernul nu poate să nu încurajeze, să nu susțină și să nu finanțeze opiniile conforme. Colonizând mediul on-line cu „observatori” fideli (în limbaj tehnic-birocratic ei sunt numiți „fact-check”-eri), guvernul nu face decât să închidă cercul fabricării consensului. Versiunea guvernamentală devine „corectă”, „obiectivă” și „legală” prin recunoașterea ei deplină de către „observatori”, în fapt ONG-uri pretins „independente” ce maschează un profund partizanat ideologic și politic.

Aceste ONG-uri sunt redacții de știri, publicații on-line, asociații civice, organizații profesionale, fiind conectate atât mediului financiar-economic, cât și sistemului de învățământ superior. Ele „colaborează” cu elitele birocratic-corporatiste pentru „educația publicului”, „combaterea știrilor false”, „promovarea rezilienței instituțiilor democratice”³⁵, în fapt pentru „confecționarea” unui consens. Acest „unison” este, de altfel, de remarcat în diferite situații, precum declararea stării de urgență (apoi de alertă) din 2020, campania de vaccinare din 2021, invazia armatei ruse în estul Ucrainei din 2022, anularea alegerilor din 2024, precum și alte poziții comune referitoare la diferiți candidați prezidențiali.

Mecanismul este cel al finanțării publice de „proiecte” diverse, câștigate de ONG-uri sau instituții public academice (universități, centre de cercetare etc.), chemate ulterior să „se alăture cauzei” ce trebuie apărută, dar

întotdeauna folosind discursul, argumentele (uneori chiar cuvintele) birocrăției guvernamentale. Citind presa, direct finanțată pentru astfel de „parteneriate”³⁶, comunicatele unor universități, pozițiile publice ale unor ONG-uri, nu poți să nu remarci unitatea indestructibilă a „răspunsului la criză”. Perfecționată în Statele Unite prin agenția guvernamentală USAID, difuzată global prin National Endowment for Democracy, rețeta propagandei de stat americană prin finanțarea masivă a unei vaste rețele (mișcări de „eliberare sexuală” în Serbia, Guatemala și Peru, sprijin pentru organizațiile celor care se declară ateï în Nepal, stații de încărcare a autovehiculelor electrice în Vietnam, cercetări ale institutului de virologie de la Wuhan, pentru a nu enumera decât câteva proiecte) a ajuns și în Europa³⁷.

Pentru „susținerea democrației”, presa (fostă) independentă a primit din partea Comisiei Europene în anul electoral 2024 nu mai puțin de 132 de milioane de euro din taxe și impozite colectate în Uniunea Europeană³⁸. În mod deloc surprinzător, presa astfel finanțată a susținut poziția Comisiei Europene pe o serie de subiecte electorale din țările membre, în lupta acesteia împotriva candidaților și partidelor etichetate drept „populiste” (înainte de 2024), devenite „extremiste”, „anti-europene” și „pro-ruse” (în cursul anului 2024). Comisia Europeană a încheiat astfel de contracte de finanțare nu doar în 2024. Între anii 2019 și 2023, Comisia ar fi încheiat aproximativ 37.000 de con-

tracte, în valoare de aproximativ 17 miliarde de euro, așa cum afirmă Grupul „Patrioți pentru Europa” din Parlamentul European³⁹. Deși poziția grupului este una partizană, ea face referire la raportul special al Curții de Conturi Europene (raport nr. 11/2025), care remarcă faptul că au fost finanțate și activități de reprezentare a unui interes (lobby) și că procesul de finanțare nu a fost întotdeauna transparent⁴⁰.

Ceea ce grupul parlamentar european subliniază aici este mecanismul prin care Comisia și majoritatea formată în Parlamentul European, majoritate care susține puternic Comisia în cea mai mare parte a acțiunilor și declarațiilor sale, finanțează ONG-uri și instituții publice pentru ca acestea să „confirme” public relevanța, justetea, legitimitatea acțiunilor Comisiei. Fiind o acțiune auto-legitimatoare, „în buclă”, ea este menită în fapt confecționării consensului și de-legitimării celor care se opun⁴¹. De exemplu, Universitatea „Babeș-Bolyai” (UBB) din Cluj-Napoca a primit finanțare pentru a combate perspectivele istorice „distorsionate” despre trecutul comunist și pentru a întări rezistența tinerilor față de actualele curente „extremiste” și „anti-EU”⁴². Ca atare, UBB a simțit nevoia de a combate, în acord cu alte universități și ONG-uri, posibilitatea ca alegerile prezidențiale din 8 decembrie 2024 să nu dea rezultatul așteptat, anume nu confirme „calea României euroatlantice”⁴³. Înaintea turului 2 al alegerilor, rectorul Daniel David își asuma rolul de a chema „comunitatea noastră acade-

mică – studenți, personal administrativ și academic – și întreaga societate românească” să refuze alegerea celor care „au intenții proaste, conspiraționiste și antieuropene pentru țară și știu să le implementeze”, pentru a vota cu cei „care au intenții bune, euroatlantice”. Astfel, „UBB susține și întărește îndemnul rectorului Universității” și dorește o „România europeană bazată pe știință și religie (...) care să ne asigure tuturor eficient drepturile personale și bunăstarea vieții”. În contrast, UBB condamnă ferm „structurile conspiraționiste și antidemocratice, bazate pe obscurantism, ocultism și superstiții (ce) nu pot genera decât dezbinare, suferință și sărăcie”⁴⁴.

La fel, Group 4 Media for Freedom and Democracy a fost finanțată direct de către Comisie, împreună cu Freedom House România și Asociația Centrul Român de Politici Europene, pentru a „combate dezinformarea care-i îndepărtează pe cetățeni de proiectul european”⁴⁵. Proiectul finanțat s-a suprapus peste alegerile europene, cele locale, parlamentare și prezidențiale. În deplin demers paternalist, (foștii) cetățeni nu (mai) sunt creditați cu discernământul necesar pentru a judeca despre avantajele, costurile, perspectivele apartenenței la Uniunea Europeană, la care se presupune că au aderat fără constrângere și pe deplin informați în 2007. Această schimbare de perspectivă, din statutul de cetățeni-model, raționali și implicați civic în 2007, în cel de minori insuficient dezvoltati cognitiv pentru a decide singuri soarta țării, odată ce au căzut ușor în plasa „dezinformării”,

spune multe despre creșterea puterii paternalismului corporatist-birocratic. De altfel, așa s-a întâmplat și cu diaspورا românească, cea care era etalon european de informare, de angajament civic conștient în 2014, când folosea Facebook pentru a se mobiliza în alegerea candidatului PNL Klaus Iohannis, diasporă ce a devenit apoi „pleava societății”, o lumpen-diasporă ce a folosit TikTok în 2024 pentru se mobiliza și a-i sancționa pe candidații PNL și PSD, ce s-au rotit în funcția de prim-ministru, guvernând împreună România.

Acum, electoratul român trebuie ferit de „fake-news” și „versiuni distorsionate”, adică neconforme cu varianta emisă pe canale oficiale de către elitele birocratice, ce ar putea duce la sprijinul (nedorit) la adresa „populiștilor și extremiștilor” ce propagă un „mesaj de dezbinare”. A-i combate pe cei care propagă astfel de mesaje este scopul finanțării EU, tocmai pentru că ei sunt „vectori ce promovează mesaje destinate să submineze încrederea cetățenilor în politicile UE”, așa cum se prezintă proiectul finanțat. Ca atare, ONG-urile finanțate se angajează să producă discursuri alternative, opuse, promovându-le în mass media, dar și să combată „dezinformarea” prin ceea ce aceștia numesc „fact-checking”⁴⁶. Așa cum vom vedea mai jos în secțiunea dedicată anulării alegerilor prezidențiale, promotorii rău-voitori ai discursurilor anti-UE (pentru că sunt critice) ce trebuie combătuți sunt, în principal, agenți în slujba dușmanilor externi, politicieni „pro-ruși” finanțați de „entități ostile”.

Nu întâmplător, moțiunea de cenzură la care Comisia Europeană a fost supusă în iulie 2025 de către un număr de deputați europeni a fost catalogată drept o „operațiune instigată de către Moscova”, iar inițiatorul (deputatul român Gheorghe Piperea, membru al grupului Conservatorilor și Reformiștilor Europeni – ECR) și cei 77 deputați semnatari drept „agenți finanțați din exterior”. Mai mult, președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, i-a numit „apologeți ai lui Putin”, iar partidele din care acești euro-deputați fac parte au fost rapid etichetate de aceasta drept „marionetele Moscovei”, subliniind că o astfel de moțiune nu-i servește decât lui Putin (președintele Federației Ruse)⁴⁷.

Prin cenzurarea unor poziții asemănătoare (prin mecanismul denumit ironic „Shield of Democracy”), Comisia nu face decât să-i „protejeze” în mod patern pe cetățenii Uniunii Europene. Lăsați în deplină libertate, ei ar putea cădea în capcana întinsă de cei rău-voitori, agenți ai dușmanilor UE, ce răspândesc „știri false” și propagă un „discurs de ură”, ce-i „îndepărtează pe cetățenii UE de la proiectul european”. Astfel, moțiunea împotriva Comisiei nu face decât să confirme justetea „protecției” oferite de Comisie, care luptă împotriva „amenințării din partea partidelor extremiste care doresc să polarizeze societatea prin dezinformare”, despre care „există dovezi că sunt sprijiniți de inamicii noștri, de păpușarul din Rusia”⁴⁸.

În cazul moțiunii din Parlamentul European, riscul de slăbire a confecționării consensului ce legitimează per-

petuu elitele de putere vine din chiar esența raporturilor de putere, pe care președintele Comisiei a încercat să le justifice. Negocierile cu firma Pfizer pentru achiziția de vaccinuri anti-Covid, declarate secrete de către Comisie, nu sunt un abuz de putere, o încălcare a procedurilor de colaborare onestă între instituțiile Uniunii Europene, așa cum a constatat chiar Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Departe de a fi abuz, secretizarea negocierilor care, se pretinde, s-au realizat doar prin schimburi de SMS (șterse între timp pentru „a elibera căsuța de mesaje a telefonului”) între Ursula von der Leyen și președintele firmei Pfizer, Albert Bourla⁴⁹, este dovada faptului că „am cerut sfatul celor mai buni virusologi din lume”⁵⁰.

Anularea alegerilor prezidențiale din România

Paternalismul care-i ferește pe oamenii căzuți în plasa partidelor „extremiste” de a „greși”, atunci când se exprimă public pe diferite subiecte sau când votează, este foarte bine exemplificat prin anularea alegerilor prezidențiale. La limită, indivizii considerați a fi încă în minorat, nu cetățeni înzestrați cu rațiune, drepturi și libertăți, pot fi și constrânși atunci când riscă să facă o alegere care să afecteze întreaga societate. Atunci, ei trebuie corecționați pentru a-i alege „înțelept” pe cei cu intenții bune, care le asigură „tuturor eficient drepturile personale și bunăstarea vieții”, pentru a-l cita pe Daniel David, rectorul UBB. Din această perspectivă, suprimarea suve-

ranității populare, eliminarea drepturilor cetățenești de a candida și de a alege prin anularea alegerilor care produc rezultate „neconforme” așteptărilor elitelor de putere, nu este nimic mai mult decât asigurarea „drepturilor personale”⁵¹.

În cazul particular al anulării alegerilor prezidențiale, trebuie spus că paternalismul nu se rezumă doar la „împiedicarea” alegătorilor de a vota „greșit”. Pentru asigurarea „bunăstării vieții” (foștilor) cetățeni, acum simpli figuranți în procesul electoral, PNL și PSD s-au înțeles în 2021 la o guvernare de lungă durată, bazată pe „rotativa” guvernamentală și prezidențială. Când PNL deținea Președinția României (prin președintele PNL Klaus Johannis), PSD deținea funcția de prim-ministru (prin președintele PSD Marcel Ciolacu). În cazul excepțional al conducerii guvernului de către un președinte PNL (Nicolae-Ionel Ciucă), președinția Senatului României era rezervată PSD. La realizarea „rotației” de cadre politice, în iunie 2023, Ciucă a fost votat președinte al Senatului. Chiar și așa, Marcel Ciolacu nu era în iunie 2023, atunci când a fost desemnat prim-ministru, doar președinte al PSD, ci și președinte al Camerei Deputaților.

O înțelegere similară între PSD și PNL, anume de a câștiga alegerile prezidențiale și parlamentare în decembrie 2024 și de a perpetua înțelegerea partizană pe termen lung, a fost zădărnicită de exprimarea preferințelor electoratului. În ciuda sumelor considerabile cheltuite în afara campaniei electorale⁵², dar și în perioada

campaniei electorale, a promovării extinse pe internet și prin nenumărate panouri la oraș și la sat, a presiunilor făcute de președinții de consilii județene și de primarii PNL și PSD (mai ales în zonele rurale), cei doi candidați ai PNL și PSD la alegerile prezidențiale au fost întrecuți pe 24 noiembrie 2024 de un candidat independent (Călin Georgescu 22,94%) și de candidatul USR, chiar președinta partidului, Elena Lasconi (19,17%). Cu 19,14% (Marcel Ciolacu) și 8,78% (Nicolae-Ionel Ciucă), candidații PSD și PNL s-au clasat pe locurile al treilea, respectiv al cincilea, în primul tur de scrutin.

Această situație ilustrează pe deplin definiția operațională a autoritarismului concurențial ce s-a consolidat în România. Deși partidul (sau partidele cvasi-fuzionate) de la guvernare folosesc toate resursele legale și ilegale pentru promovarea propriilor candidați, modifică din mers regulile și calendarul jocului politic electoral, intimidează, corup și/sau șantajează candidații partidelor de opoziție, reducând resursele politice ale acestora, electoratul poate (încă) să schimbe rezultatul (aproape) garantat al „victoriei” celor ce dețin puterea⁵³. Abia când ultimele drepturi, cele electorale, sunt anulate, autoritarismul concurențial se stabilizează în forma cunoscută a autoritarismului pur și dur.

Acest lucru s-a întâmplat abia cu intervenția Curții Constituționale a României (CCR), care a preluat rolul paternalist al Guvernului și a anulat pe 6 decembrie 2025 alegerile prezidențiale în corpore, deși tot CCR validase

anterior primul tur de scrutin. Pentru a face acest lucru, nemiîntâlnit în practica CCR (pentru că niciodată sistemul politic românesc nu ajunsese în faza de regim hibrid, de autoritarism concurențial), Curtea Constituțională a trebuit să-și depășească atribuțiile și să concentreze puterea deținută de alte instituții, pe baza principiului constituțional al separării și colaborării oneste a puterilor în stat. Prin autoseizare (nespecifică CCR), Curtea a anulat prin Hotărârea nr. 32/06.12.2024 alegerile prezidențiale, fără constatarea prealabilă a unei curți de justiție că procesul electoral ar fi fost fraudat. Mai mult, o eventuală fraudă se poate referi exclusiv la exercitarea votului în ziua organizării alegerilor, nu în legătură cu evenimente din campanie și pre-campanie. Ca atare, CCR și-a arogat dreptul de judecată specific unei curți de justiție, dar fără garanțiile procedurale normale, anume organizarea unei ședințe publice, asigurarea dreptului de apărare și prezentarea de probe. În fine, excedând calității sale, CCR a prelungit mandatul Președintelui României în funcție pentru o perioadă nedefinită, ce ar fi urmat să se încheie cu depunerea jurământului de către noul președinte ales (la o dată necunoscută)⁵⁴.

Paternalismul preluat din practica Guvernului, dar și consolidarea autoritarismului, a continuat prin îndrituirea Biroului Electoral Central (BEC), instituție administrativă, de a interzice sau accepta candidaturile la noile alegeri prezidențiale, programate pentru luna mai 2025⁵⁵. „Pedepsind”, „re-educând”, „corectând” orientările elec-

torale „greșite” din noiembrie 2024, BEC i-a interzis lui Călin Georgescu, candidat independent ce câștigase primul tur al alegerilor din 2024, să candideze din nou în mai 2025. Folosind precedentul creat de însăși CCR, care a respins, prin Hotărârea nr. 2/05.10.2024, candidatura Diane Șoșoacă pe motivul invocat că aceasta a încălcat „obligția de a apăra democrația”, BEC a respins candidatura depusă de Călin Georgescu, invocând noile sale atribuții de a evalua opiniile candidaților, depășind o evaluare care „nu trebuie să se facă doar pe aspectele formale”. Contestația formulată de candidatul Călin Georgescu pe 7 martie 2025 a fost definitiv respinsă de CCR pe 9 martie, transformată în pseudo-curte de justiție (pentru că nu desfășoară ședințe publice și nu acceptă probe în apărare, respectiv nu prezintă probe în acuzare)⁵⁶.

Tabloul paternalismului CCR, care „corectează” o devianță a electoratului, este întregit de campania intens susținută de universități, ONG-uri, trusturi de presă, agenții de știri, care au contribuit la „re-educarea” votanților care nu s-au conformat îndemnului de a-i susține pe candidații PNL și PSD. Când încă mulți alegători nici nu știau încă prea bine cine este surpriza de pe locul întâi, coaliția mass-media-universități-partide politice la putere pornea o ofensivă coordonată pentru a nu permite „ieșirea României de pe calea europeană”, pentru a nu lăsa ca țara să fie decuplată de la „valorile europene”. Identificați cu „pleava societății”⁵⁷, iar de intelectuali publici drept un „lumpen electorat”

obscurantist și retrograd, semi-analfabet, ticălos și violent⁵⁸, populând mediile peri-urbane și mic-urbane sărace, alegătorii lui Călin Georgescu (dar și ceilalți alegători ce nu i-au susținut pe candidații PNL-PSD) au devenit ținta unei intense campanii de „conștientizare”, „re-orientare”, „de-radicalizare”⁵⁹. Ceea ce Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu (ULBS), de exemplu, le reproșează celor ce s-au lăsat acaparați de „întunericul și obscurantismul generate de extremism” este faptul că nu sunt gata să susțină „calea unică”, anume „calea euroatlantică a României ca singurul viitor rezonabil și dezirabil”, că nu sunt gata să accepte „tot întreg acest sistem de valori europene la care ULBS aderă (și care) s-a aflat sub un atac continuu”⁶⁰. ULBS îi acuză pe cei care promovează „altă cale” (sic!) că o fac prin „încălcarea flagrantă a regulilor jocului, prin distorsiune, manipulare și chiar prin falsuri grosolane, prin ipocrizie și partizanat interesat, prin tentativa de a acapara mediile de informare în masă și de apela la forme diferite de violență, ca și prin ascunderea ilegală a surselor de finanțare”.

Partizanatul interesat, ipocrizia și tentativa de „a acapara” mediile de informare în masă (în plină campanie electorală) devin motivele pentru care comunitatea academică trebuie să se mobilizeze, alături de toți apărătorii „valorilor” superioare⁶¹. Acesta este paternalismul academic, în plină misiune de „civilizare”, de „educare” în spiritul valorilor superioare. Ideea că alegătorii nu sunt capabili să se pună singuri la adăpost de „manipulare și

falsuri grosolane” este în consonanță cu misiunea de promovare a „valorilor europene” și pentru a întări rezistența tinerilor față de actualele curente „extremiste” și „anti-EU” de către UBB. La fel, campania ULBS este în rezonanță cu acel „Shield of Democracy” promovat de Comisia Europeană, adică cu întreg spectrul de granturi acordate ONG-urilor angajate în combaterea versiunilor alternative la comunicatele oficiale, guvernamentale, denumite generic „fake news”.

Concluzii

Ceea ce părea mai demult inacceptabil, în vremea liberalismului clasic, anume reglementarea minuțioasă a tuturor aspectelor vieții, inclusiv prin restrângerea pieței și a libertăților de organizare, a ajuns azi să fie pe deplin acceptat. Marele capital corporatist birocratic, născut prin fuziunea intereselor, practicilor și valorilor unei birocrății de stat minuțios reglementatoare și ale unui mare capital lipsit de piedici (spre deosebire de micile afaceri), este astăzi marea putere ce planifică și controlează (aproape) toate aspectele vieții publice și, tot mai mult, private. Primind privilegiul lipsei de control, beneficii de monopol și clientele captive, marele capital financiar, medical-farmaceutic și de telecomunicații prestează servicii în numele și spre beneficiul birocrăției de stat, care ocolește în acest mod ultimele bariere legale. Astfel, cenzura opiniilor contrare, confecționarea consensului, eliminarea indivizilor „neconformi” din „comunitățile” virtuale

se poate realiza fără a respecta interdicția legală a cenzurii.

Osatura de oțel a sistemului corporatist birocratic, ce reglementează (aproape toate) aspectele vieții indivizilor decăzuți din statutul lor de cetățeni (pentru că sunt considerați incapabili să-și trăiască singuri viața, să ia propriile decizii, mai ales când ele sunt neconforme cu liniile trasate de „ministerul adevărului” oficial) trebuia acoperit de un veșmânt moral. Acesta este paternalismul, anume chiar sistemul moral de reguli ce-i ferește pe indivizii supuși de „amenințările existențiale” ce-i pândesc la tot pasul, de la politica externă și de securitate și până la sănătatea și bunăstarea propriului corp fizic. În distrugerea sistematică a (fostului) statut de cetățean, fondat pe libertate personală, paternalismul corporatist-birocratic justifică sistemul oficial de cenzură (prin lupta împotriva „fake-news”),

Note

¹ Joseph Schumpeter, *Poate supraviețui capitalismul? Distrugerea creatoare și viitorul economiei globale*, trad. rom. Monica Sibinescu, Publica, București, 2011, p. 163.

² *Ibidem*.

³ Desigur, nu toate reglementările legale ar fi împotriva deținătorilor de capital. Se întâmplă, scrie Smith, ca statul birocratic (ce se naștea atunci) să defavorizeze asocierea liberă a muncitorilor, care ar fi făcut altfel presiuni de creștere a valorii retribuției muncii. Adam Smith, *Avuția națiunilor* (ediție prescurtată), trad. rom. Monica Mitarcă, Publica, București, 2011.

⁴ *Ibidem*, p. 119.

reducerea severă a veniturilor și a nivelului de trai (prin lupta împotriva „risipei bugetare”, „evaziunii fiscale” și a „privilegiilor”), dar și anularea alegerilor (prin „eliminarea unui risc” existențial, evitarea unui „derapaj anti-democratic”, combaterea unui „atac la adresa instituțiilor democratice” și „valorilor europene”). El nu vorbește niciodată de drepturi și de libertăți ca trăsături ale democrației. El justifică întotdeauna beneficiile „protecției” date de conformism, uniformizare și supunere față de regulile minuțios aplicate de masiva birocratie corporatistă de după distrugerea liberalismului clasic. El își desăvârșește opera cu aprobarea și sub supravegherea eliteilor interesate, aliate în consorțiul universități-corporații-trusturi mass-media, gata întotdeauna să confecționeze consensul și să primească recompense materiale și simbolice ale sistemului de putere.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 121.

⁷ *Ibidem*, p. 124.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Pierre Manent, *Originile intelectuale ale liberalismului. Zece lecții*, trad. rom. Sorin Antohi și Mona Antohi, Editura Humanitas, București, 2013.

¹⁰ Friedrich A. Hayek, *Drumul către servitute*, trad. rom. Eugen B. Marian, Editura Humanitas, București, 2006.

¹¹ De cele mai multe ori, elitele politice se confundă sau sunt în foarte strânsă legătură cu deținătorii marelui capital. Deși această constatare este una banală, confuzia rolurilor a fost mai pregnantă în perioada de sfârșit a secolului XIX și în perioada interbelică din secolul XX, urmată de o democratizare relativă după 1945. Cel puțin pen-

tru o perioadă, până la triumful neoliberalismului neîngrădit din 1989, partidele de stânga au reușit o parțială echilibrare prin selecția și promovarea unei elite social-democrate mai sensibile la nevoile și starea de spirit a muncitorilor. O analiză cantitativă extinsă a circulației elitelor actuale este necesară, dar observațiile sociologice, deși limitate cantitativ, ne oferă imaginea sugestivă a „ușii rotative”, cea care-i propulsează în funcții publice vizibile pe angajații de vârf ai marelui capital, pentru a-i redistribui (înapoi) în vârful administrării marilor afaceri. Aceștia sunt președinți ai Comisiei Europene, președinți sau prim-miniștri din statele membre ale UE (Președintele actual al Franței, actualul Cancelar al Germaniei), comisari europeni, miniștri în guvernele țărilor membre ale UE.

- ¹² Legea nr. 70/2015, lege privind operațiunile de încasări și plăți în numerar, votată de majoritatea parlamentară formată de Partidul Național Liberal (PNL) – Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (UDMR) – Uniunea „Salvați România” (USR), publicată în M.O. nr. 242 din 09.02.2015. Legea interzice (la art. 1, alin. 1) plățile în numerar. Permite excepții de la art. 1, cu plafoane zilnice pentru diferite persoane fizice sau juridice. Parlamentul a redus nivelurile plafoanelor zilnice prin Legea nr. 296/2023. La presiunea publică, Guvernul PNL-PSD a emis OUG 98 din 09.11.2023 pentru revenirea la prevederile anterioare. Oricând, însă, Guvernul poate emite OUG pentru anularea excepțiilor de la articolul 1, impunând plăți bancare pentru toate tranzacțiile și alimentând profiturile marelui capital bancar.

- ¹³ Această formulare nu spune dacă ele sunt regulile comunității politice sau a „clubului” de utilizatori. În principal, funcția cenzurii este de a „confecționa” un consens aparent, care să legitimeze acțiunile birocrăției de stat. De aceea, cenzura se poate referi la subiecte de interes mai larg, precum corupția guvernamentală, dar și la subiecte cvasi-personale. Multe din comentariile ironice la adresa proaspătului ales Președinte al României, Nicușor Dan, ratând o lovitură de la 7 metri într-un meci demonstrativ de handbal au fost eliminate de platforma Facebook. Dar la fel au fost eliminate videoclipuri sau chiar conturi pe YouTube (Marius Tucă), Facebook (Adrian Severin și Mirel Curea), TikTok (Ion Cristoiu și Robert Turcescu) în legătură cu libertatea criticării neajunsurilor procesului electoral din decembrie 2024. Toți cei în cauză sunt unii dintre jurnaliștii cu cea mai mare experiență profesională din România. Opinia lor exprimată liber ar fi afectat fabricarea consensului referitor la legitimitatea și legalitatea anulării alegerilor prezidențiale.

- ¹⁴ O comisie parlamentară de anchetă a ilustrat achiziții nejustificate de materiale sanitare la prețuri excepțional de ridicate, precum izolete la prețuri egale cu ale unor automobile sau cantități de vaccinuri imposibil de explicat nici medical, epidemiologic, nici economic. Marinela Sârbu, „PSD: Achiziții-fantomă la Unifarm de peste 1 miliard de lei și alt miliard, dar de euro, cheltuit pe vaccinuri inutile”, *Gândul.ro*, 19.04.2023, disponibil la <https://www.gandul.ro/stiri/psd-achizitii-fantoma-la-unifarm-de-peste-1-miliard-de-lei-si-alt-miliard-dar-de-euro-cheltuit-pe-vaccinuri-inutile-19963524> (accesat 30.07.2025). Unifarm, com-

- panie publică de achiziții, servea drept client pentru producătorii de produse și echipamente medicale, dar deciziile de achiziție erau legitimate prin acte birocratice ale Guvernului PNL condus de Ludovic Orban (președinte PNL), anume O.U.G. 29/2020 din 18.03.2020.
- ¹⁵ Sebastian Eduard, „Plan masiv de înzestrare a Armatei: nave de război, armament, rachete. România vrea să facă într-un an ce nu a reușit în 10”, *Digi24.ro*, 12.07.2025, disponibil la <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/plan-masiv-de-inzestrare-a-fortelor-armate-romane-nave-de-razboi-armament-rachete-tragem-linie-si-adunam-3-321421> (accesat 31.07.2025).
- ¹⁶ În mod ironic, achizițiile de material militar realizate de statele membre UE, sub coordonarea Comisiei Europene, au fost exceptate de la calculul deficitului bugetar, deficit bugetar pentru care Comisia trimite, de obicei, țările membre, în fața Curții de Justiție, pentru nerespectarea „normelor” UE.
- ¹⁷ Invazia americană în Siria, Irak și Afganistan, invazia franco-britanică în Libia, incursiunile militare israeliene în Liban și Siria, toate au fost justificate de „pericole iminente”. Toate s-au soldat cu teatre de operațiuni militare, în care armatele finanțate public au „cheltuit” produsele și serviciile producătorilor și furnizorilor privați.
- ¹⁸ Dragoș Dragoman, „Persuasiune, frică și supunere. O comparație între trei state europene”, *Polis*, vol. XIII, nr. 1, 2005, pp. 333-354.
- ¹⁹ Alegerile parlamentare din 1 decembrie 2024 au fost validate de către Curtea Constituțională (CCR), fără nici o suspiciune de fraudă sau alte nereguli, deși cele 2 tururi de scrutin ale alegerilor prezidențiale din 24 noiembrie și, respectiv, 8 decembrie 2024 au fost anulate de aceeași Curte pentru „implicarea unor actori statali și nestatali”, fapt ce a dus la „viciere procesului electoral”. Cum partidele au desfășurat, neîntrerupt, o singură campanie electorală unificată pentru cele două tipuri de scrutin, este greu de crezut că CCR a avut capacitatea de a distinge efectele discursurilor și materialelor candidaților pe unități distincte de timp.
- ²⁰ Toate pensiile mai mari de 3000 de lei sunt taxate cu 10% (CASS). Pentru comparație, salariul mediu net, calculat la 1 ianuarie 2025, era de 5328 lei. Vezi Institutul Național de Statistică, „Comunicat de presă nr. 61/14 martie 2025”, disponibil la https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/cs01r25.pdf (accesat 25.07.2025).
- ²¹ Cristian Oțeanu, „Ilie Bolojan a explicat de ce și mamele în concediu de creștere a copilului vor plăti CASS, ca pensionarii. Val de comentarii pe Facebook”, *Libertatea.ro*, 09.07.2025, disponibil la <https://www.libertatea.ro/stiri/ilie-bolojan-explicat-mamele-concediu-crestere-copil-cass-ca-pensionarii-comentarii-facebook-5371482> (accesat 25.07.2025).
- ²² Legea 141/2025, publicată în M.O. nr. 699/25.07.2025.
- ²³ Iris Duțescu, „Dragoș Anastasiu: Încercăm un stil de business privat în procesul de reformă a statului”, *Mediafax.ro*, 22.06.2025, disponibil la <https://www.mediafax.ro/politic/drago-s-anastasiu-incercam-un-stil-de-business-privat-in-procesul-de-reforma-a-statului-23570793> (accesat 31.07.2025).
- ²⁴ A.C. „Bolojan: Plătim aproape 1 miliard de euro doar pe bursele elevilor, o creștere imensă. Și acest lucru trebuie reconfigurat”, *Digi24.ro*, 27.06.2025, disponibil la <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/politica/bolojan-platim->

- aproape-1-miliard-de-euro-doar-pe-bursele-elevilor-o-crestere-imensa-si-ac-est-lucru-trebuie-reconfigurat-330313-7 (accesat 30.07.2025).
- ²⁵ Liviu Cojan, „Daniel David: Reducem procentul burselor acordate elevilor, meritul să fie merit. Ce spune ministrul despre cele ale studenților”, *Digi24.ro*, 27.06.2025, disponibil la <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/educatie/daniel-david-reducem-procentul-de-burse-acordate-elevilor-meritul-sa-fie-merit-ce-spune-ministrul-despre-cele-ale-studentilor-33030-99?grsc=cookieIsUndef0&grts=58462788&grua=a5f3a6324189fe434e23ecedb2ae4f57&grn=1> (accesat 30.07.2025).
- ²⁶ Andrei Georgescu, „Consiliul Național al Elevilor critică reducerea burselor: „O decizie periculoasă și nedreaptă”, *HotNews.ro*, 25.06.2025, disponibil la <https://hotnews.ro/consiliul-national-al-elevilor-critica-reducerea-burselor-o-decizie-periculoasa-si-nedreapta-201-1908> (accesat 30.07.2025).
- ²⁷ Andreea Soare, „Este ultima zi în care statele UE pot transmite Uniunii cât vor cheltui din SAFE. Țările membre UE ar putea cumpăra arme pentru Ucraina și se încurajează și achiziția de arme direct de la producătorii ucraineni”, *Monitorulapărării.ro*, 29.07. 2025, disponibil la <https://monitorulapararii.ro/este-ultima-zi-in-care-statele-ue-pot-transmite-uniunii-cat-vor-cheltui-din-safe-tarile-membre-ue-ar-putea-cumpara-arme-pentru-ucraina-si-se-l-58648> (accesat 31.07.2025).
- ²⁸ Daniel Florea, „Moșteanu: în mod constant, de când a început războiul, România ajută Ucraina cu echipament și cu muniție”, *Agerpres.ro*, 20.07. 2025, disponibil la <https://agerpres.ro/politic/2025/07/20/mosteanu-in-mod-constant-de-cand-a-inceput-razboiul-romania-ajuta-ucraina-cu-echipament-si-cu-muniti--1469776> (accesat 31.07. 2025).
- ²⁹ Administrația Prezidențială a susținut în 2023, întrebată fiind de cheltuielile legate de o lung turneu în numeroase țări africane, realizat cu aeronave private închiriate, că detalierea pe categorii, destinații și perioade este supusă protecției informațiilor clasificate. Vezi Sebastian Pricop, „Cât au costat călătoriile externe ale lui Klaus Johannis în 2024. Administrația Prezidențială refuză în continuare să spună cât costă închirierea avioanelor”, *HotNews.ro*, 04.02.2025, disponibil la <https://hotnews.ro/palatul-cotroceni-prezinta-sumele-folosite-in-2024-pentru-deplasari-externe-ale-lui-iohannis-bugetul-scade-cu-pest-2-milioane-de-euro-in-2025-1894545> (accesat 31.07. 2025).
- ³⁰ Optimismul legat de consolidarea democratică, obținută atât prin constrângere externă, cât și printr-un *status-quo* intern anterior aderării la Uniunea Europeană, a început să se risipească treptat, pe măsură ce elitele de la putere îndepărtau din calea lor constrângerile instituționale și înțelegerile informale (vezi Dragoș Dragoman, *Democratic Transition and Consolidation in Romania*, Berlin, Peter Lang, 2019). Nimic însă nu putea anticipa degradarea abruptă a sistemului democratic, interzicerea unor candidaturi independente de partidele la putere, anularea alegerilor ce produce rezultate neconforme așteptărilor celor care le organizează, cenzura pe scară largă.
- ³¹ Este și cazul unor afirmații susținute de dovezi ce întâmplă să fie contrare versiunii guvernamentale, dar exprimate de cetățeni pe pagini web, canale și grupuri, nu la posturi de televiziune

- sau radio. De exemplu, CNA a decis, în ședința din 30.07.2025, ștergerea unor postări de pe conturi personale de Facebook ce contraziceau opinia guvernului, a coaliției de guvernare și a posturilor publice de radio și televiziune în teme foarte diverse, de la politica externă a României, relația României cu Statele Unite ale Americii, Franța, Comisia Europeană, până la materiale privind efectele nocive ale vaccinului împotriva Covid-19.
- ³² Narcis Ghiurca, „Reacția lui Vasile Bănescu după ce i s-a cerut demisia din CNA pentru cenzurare lui Marius Tucă”, *Adevărul.ro*, 28.03.2025, disponibil la <https://adevarul.ro/stiri-interne/evenimente/reactia-lui-vasile-banescu-dupa-ce-i-s-a-cerut-24321-82.html> (accesat 02.07.2025).
- ³³ Diana Nunuț, „Germania cere pregătire pentru război până în 2029”, *Mediafax.ro*, 05.06.2025, disponibil la <https://www.mediafax.ro/politic/germania-cere-pregatirea-pentru-razboi-pana-in-2029-oficial-german-trebuie-sa-asiguram-descurajarea-pentru-a-impiedica-sa-se-ajunga-la-ce-este-mai-rau-22397682> (accesat 05.08.2025); Daniel Toșa, „Franța se pregătește de război pentru apărarea Europei. Macron cumpără arme de 65.000.000 de euro”, *Newsweek.ro*, 14.07.2025, disponibil la <https://newsweek.ro/international/franta-se-pregateste-de-razboi-pentru-apararea-europei-macron-cumpara-arme-de-65000000000-de-eur> (accesat 05.08.2025).
- ³⁴ Comisia Europeană, „Acting on defence to protect Europeans”, 28.03.2025, disponibil la https://commission.europa.eu/topics/defence/future-european-defence_en (accesat 05.08.2025).
- ³⁵ De remarcat mutarea accentului de pe drepturile și libertățile cetățenești ca expresie primară a democrației pe „protejarea instituțiilor democratice”, birocrăția de stat fiind acum valoarea supremă ce trebuie ferită de „atacuri”, „ingerințe”, „influențe” interne și externe. Această schimbare de accent este în perfect acord cu optica lui Vasile Bănescu, membru CNA citat mai sus, care afirma că a critica o instituție publică în deciziile ei nu (mai) este acceptabil.
- ³⁶ Dan Tăpălagă, „Guvernul Orban a dat bani la presă cât n-a putut duce: din 200 de milioane de lei puse la bătaie în plină campanie s-au cheltuit 140 de milioane / Unele redacții acuză că nu și-au primit încă toți banii”, *G4Media.ro*, 18.06.2021, <https://www.g4media.ro/exclusiv-guvernul-orban-a-dat-bani-la-presa-cat-n-a-putut-duce-din-200-de-milioane-de-lei-puse-la-bataie-in-plina-campanie-s-au-cheltuit-140-de-milioane-unele-redactii-acuza-ca-nu-si-au-primit-inca.html> (accesat 05.08.2025).
- ³⁷ The White House, „At USAID, Waste and Abuse Runs Deep”, 03.02.2025, disponibil la [https://www.whitehouse.gov/articles/2025/02/at-usaid-waste-and-abuse-runs-deep/#:~:text=At%20USAID%2C%20Waste%20and%20Abuse%20Runs%20Deep,\\$47%2C000%20for%20a%20%20transgender%20opera%20in%20Colombia](https://www.whitehouse.gov/articles/2025/02/at-usaid-waste-and-abuse-runs-deep/#:~:text=At%20USAID%2C%20Waste%20and%20Abuse%20Runs%20Deep,$47%2C000%20for%20a%20%20transgender%20opera%20in%20Colombia) (accesat 05.08.2025).
- ³⁸ Franz Becchi, „Ursula von der Leyen verweigert Auskunft über EU-Millionen für Medien”, *Berliner Zeitung*, 13.02.2025, disponibil la <https://www.berliner-zeitung.de/politik-gesellschaft/geopolitik/132-millionen-euro-fuer-medien-eu-zahlungen-vor-europawahl-li.2294652> (accesat 05.08.2025).
- ³⁹ *** „MCC Brussels Fights for Transparency: Exposing the Hidden NGO Operations”, 31.03.2025, disponibil la <https://mcc.hu/en/article/fight>

- for-transparency-exposing-the-hidden-ngo-operations (consultat la 05.08.2025).
- ⁴⁰ European Court of Auditors, „Special report 11/2025: Transparency of EU funding granted to NGOs – Despite progress, the overview is still not reliable”, 07.04.2025, disponibil la <https://www.eca.europa.eu/en/publications/sr-2025-11> (accesat 05.08.2025).
- ⁴¹ Thomas Fazi, The EU’s propaganda machine: How the EU funds NGOs to promote itself”, februarie 2025, disponibil la <https://brussels.mcc.hu/uploads/default/0001/01/7ab59f9d3aca403f6fdb6ff2af284f236fddad7c.pdf> (accesat 05.08.2025).
- ⁴² Project Blue4EU, nr. 101143856 („Engaging Young People with the Past to Commit to a European Future”), 2024-2026, în valoare de 375.300 euro, în cadrul programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” (CERV), disponibil la <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/43251589/101143856/CERV?order=DESC&pageNumber=1&pageSize=100&sortBy=title&keywords=European%20values&isExactMatch=false&frameworkProgramme=43251589> (accesat 06.08.2025).
- ⁴³ UBB, „UBB susține în alegerile prezidențiale votul pentru România europeană!”, 03.12.2024, disponibil la <https://news.ubbcluj.ro/ubb-sustine-in-alegerile-prezidentiale-votul-pentru-romania-europeana/> (accesat 06.08.2025).
- ⁴⁴ În mod surprinzător, suferința și sărăcia produse prin reducerile masive de drepturi sociale, combinate cu inflație mărită, creșteri de taxe și impozite în 2025, nu au fost puse în practică de cei împotriva cărora UBB se ridică pe 3 decembrie 2024, adică de cei cu intenții proaste, ce riscau să afecteze bunăstarea vieții.
- ⁴⁵ Proiect FHR, nr. 101081657 („Whos and hows: countering disinformation that pushes citizens away from the European project”), în valoare de 271.785 euro, 2022-2024, în cadrul programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” (CERV), disponibil la <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/43251589/101081657/CERV?order=DESC&pageNumber=1&pageSize=25&sortBy=title&keywords=democracy&isExactMatch=false&frameworkProgramme=43251589> (accesat 06.08.2025).
- ⁴⁶ Pentru a confecționa consensul, cenzorii opiniilor exprimate insistă asupra faptului că ceea ce-i desparte pe oameni este „adevărul”, anume accesul tuturor la „fapte”, informații „oficiale” și „verificate”, când, de fapt, ceea ce-i desparte este interpretarea dată faptelor. Exemplele de mai sus sunt, cred, relevante.
- ⁴⁷ Adrian Ardelean, „Ursula von der Leyen, la dezbateră motiunii de cenzură din Parlamentul European: „Extremiștii nu trebuie să rescrie istoria”, *Europa Liberă România*, 08.07.2025, disponibil la <https://romania.europalibera.org/a/ursula-von-der-leyen-se-apara-in-fata-motiunii-de-cenzura-initiate-de-g-piperea-aur-extremistii-nu-trebuie-sa-rescrie-istoria/33467078.html> (accesat 07.08.2025).
- ⁴⁸ Daniela Trifan, „Ursula von der Leyen critică motiunea de cenzură inițiată de AUR: „O rețetă de manual a extremiștilor”, *Adevărul.ro*, 07.07.2025, disponibil la <https://adevarul.ro/politica/ursula-von-der-leyen-critica-motiunea-de->

cenzura-2456145.html (accesat 07.08.2025).

- ⁴⁹ New York Times a cerut acces la „documentele negocierii” de multe miliarde de euro, lovindu-se de refuzul Comisiei. Sesizată, CJUE a dat dreptate ziarului american, considerând că, în fapt, „Comisia nu a oferit o explicație plauzibilă pentru nedeținerea documentelor negocierii”. Marta Iraola Iribarren, Gerardo Fortuna, „EU Commission loses on all counts in Pfizergate legal case”, *Euronews.com*, 14.05.2025, disponibil la <https://www.euronews.com/my-europe/2025/05/14/eu-commission-loses-on-all-counts-in-pfizergate-legal-case> (accesat 07.08.2025).

- ⁵⁰ Adrian Ardelean, „Ursula von der Leyen, la dezbateră motiunii de cenzură din Parlamentul European: „Extremiștii nu trebuie să rescrie istoria”, *Europa Liberă România*, 08.07.2025, disponibil la <https://romania.europalibera.org/a/ursula-von-der-leyen-se-apara-in-fata-motiunii-de-cenzura-initiate-de-g-piperea-aur-extremistii-nu-trebuie-sa-rescrie-istoria/33467078.html> (accesat 07.08.2025).

- ⁵¹ Despre bunăstarea vieții elevilor, studenților, educatorilor și profesorilor din România, rectorul UBB a devenit personal responsabil ca ministru PNL al educației, la puțin timp după „corecția” aplicată devierii opțiunii electorale neconforme, prin reducerea bursei elevilor, mărirea timpului de muncă didactică, comasarea școlilor și stoparea creșterii salariilor cadrelor didactice, erodate de inflație.

- ⁵² PNL a cheltuit subvenția legală pentru funcționarea partidelor politice prin cumpărarea drepturilor de autor pentru cartea „scrisă” de generalul Nicolae-Ionel Ciucă, fost prim-ministru PNL,

președinte al Senatului, intitulată „În slujba țării”. Ulterior, s-a constatat că această carte nu exista în momentul promovării ei naționale (mai-septembrie 2024), sub forma a 762 de afișaje de mari dimensiuni, pe panouri amplasate pe marile drumuri naționale și autostrăzi. Ea nu a apărut decât în septembrie, data inițială a alegerilor parlamentare, ulterior reportate de guvernul PNL-PSD pentru decembrie 2024. Promovarea a costat PNL 2,5 milioane de euro, provenind din subvenția încasată de PNL și plătită lui Ciuca ca drepturi de autor, pe care Ciucă a donat-o ulterior PNL pentru cheltuieli de campanie electorală, precum și din donații. În final, nu s-au tipărit decât 3000 de exemplare, pentru uzul intern al membrilor de partid. Cornelia Mazilu, „Care a fost, de fapt, tirajul cărții lui Nicolae Ciucă și cât a costat. PNL a plătit și panourile unde a fost promovată”, *Adevărul.ro*, 29.01.2025, disponibil la <https://adevarul.ro/stiri-interne/evenimente/care-a-fost-de-fapt-tirajul-cartii-lui-nicolae-241812-1.html> (accesat 21.08.2025).

- ⁵³ Steven Levitsky, Lucan A. Way, “Elections Without Democracy: The Rise of Competitive Authoritarianism”, *Journal of Democracy*, vol. 13, nr. 2, 2002, pp. 51-65.

- ⁵⁴ Articolul 81, alineatul 4 al Constituției limitează mandatele Președintelui României la două. Constituția acceptă prelungirea mandatului în curs doar pentru cazuri extreme, anume de război sau de catastrofă (articolul 83, alineatul 3). Cel îndreptățit să prelungească mandatul prezidențial în curs este doar Parlamentul, prin lege organică (articolul 83, alineatul 3).

- ⁵⁵ Conferind dreptul unei instanțe administrative de urmărește strict îndeplinirea condițiilor formale (semnături, liste

de susținători etc.) de a judeca pe fond oportunitatea unei candidaturi, CCR s-a substituit puterii legislative, amendând nelegal Legea 370/2004 privind alegerea Președintelui României.

⁵⁶ Acest ultim aspect este esențial în motivarea Hotărârii CCR, care a invocat în susținerea hotărârii sale probe cu statut de secret de stat, furnizate de serviciile secrete la cererea Consiliului Suprem de Apărare a Țării (CSAT).

⁵⁷ I.R. „Pleava societății” de la Antena 3 scapă nepedepsită”, *Cotidianul.ro*, 26.02.2025, disponibil la <https://www.cotidianul.ro/pleava-societatii-de-la-antena-3-scapa-nepedepsita/> (accesat 22.08.2025).

⁵⁸ ¹ Mihai Cistelecan, „Mânca-i-ar pușcăria! – Profesor, despre mișcarea suveranistă românească: „Hai, că m-am enervat”, *stiripesurse.ro*, 21.07.2025, disponibil la https://www.stiripesurse.ro/manca-i-ar-puscarea-profesor-despre-miscarea-suveranista-romaneasca-hai-ca-m-am-enervat_37622-12.html (accesat 22.08.2025).

⁵⁹ Bogdan Tiberiu Iacob, „Fost consilier al lui Iohannis: votanții lui Georgescu trebuie trimiși în pușcării și sanatorii”, *inPolitics.ro*, 12.01.2025, disponibil la <https://inpolitics.ro/fost-consilier-al-lui-georgescu-trebuie-trimisi-in-puscarii-si-sanatorii/>

i-iohannis-votantii-lui-georgescu-trebuie-trimisi-in-puscarii-si-sanatorii_18-60085166.html?fbclid=IwY2xjawMV LG9leHRuA2FlbQIxMAABHv9Rs_ZtmxvxZkmqJhokBxIKJi3xDtLk7NI6p_Vg4kzam7xox8iqkmPluJ1E_aem_2ARjl6NQ4th8FpyljkIRGg (accesat 22.08.2025).

⁶⁰ ULBS, „ULBS susține mai departe calea euroatlantică a României”, comunicat din 06.12.2024, disponibil la https://www.ulbsibiu.ro/news/ulbs-sustine-mai-departe-calea-euroatlantica-a-romaniei/?fbclid=IwY2xjawMUHfhleHRuA2FlbQIxMAABHrdmfy8R6WEtPk5c20Vi38QMYdS9hcyfpX6kXEprMt8kNuQQMMmyT0ymkvU-_aem_Qwcb-YW4UFBdty0vaFWN_g (accesat 21.08.2025).

⁶¹ Formularea legată de acapararea mediilor de informare în masă se referă, voalat, la prezența candidatului Călin Georgescu pe unele canale de social media precum TikTok, ca strategie de compensare a dominației covârșitoare a PNL-PSD la televiziunile, la radiourile și în presa on-line, finanțate de la bugetul de stat prin granturi și subvenții, iar de către partidele de la putere prin publicitate electorală.

Bibliografie

Lucrări cu caracter general și special

DRAGOMAN, Dragoș, *Democratic Transition and Consolidation in Romania*, Berlin, Peter Lang, 2019.

HAYEK, Friedrich A., *Drumul către servitute*, Editura Humanitas, București, 2006.

MANENT, Pierre, *Originile intelectuale ale liberalismului. Zece lecții*, Editura Humanitas, București, 2013.

SCHUMPETER, Joseph, *Poate supraviețui capitalismul? Distrugerea*

creatoare și viitorul economiei globale, Publica, București, 2011.

SMITH, Adam, *Avuția națiunilor*, București, Publica, 2011.

Articole și studii

***, „MCC Brussels Fights for Transparency: Exposing the Hidden NGO Operations”, 31.03.2025.

ARDELEAN, Adrian, „Ursula von der Leyen, la dezbaterea moțiunii de cenzură din Parlamentul European: „Extremiștii nu trebuie să rescrie istoria”, *Europa Liberă România*, 08.07.2025.

- BECCHI, Franz, „Ursula von der Leyen verweigert Auskunft über EU-Millionen für Medien”, *Berliner Zeitung*, 13.02.2025.
- C., A., „Bolojan: Plătim aproape 1 miliard de euro doar pe bursele elevilor, o creștere imensă. Și acest lucru trebuie reconfigurat”, *Digi24.ro*, 27.06.2025.
- CISTELECAN, Mihai, „Mânca-i-ar pușcăria! – Profesor, despre mișcarea suveranistă românească: „Hai, că m-am enervat”, *stiripesurse.ro*, 21.07.2025.
- COJAN, Liviu, „Daniel David: Reducem procentul burselor acordate elevilor, meritul să fie merit. Ce spune ministrul despre cele ale studenților”, *Digi24.ro*, 27.06.2025.
- COMISIA EUROPEANĂ, „Acting on defence to protect Europeans”, 28.03.2025.
- DRAGOMAN, Dragoș, „Persuasiune, frică și supunere. O comparație între trei state europene”, *POLIS*, vol. XIII, nr. 1, 2005, pp. 333-354.
- DUȚESCU, Iris, „Dragoș Anastasiu: Încercăm un stil de business privat în procesul de reformă a statului”, *Mediafax.ro*, 22.06.2025.
- EDUARD, Sebastian, „Plan masiv de înzestrare a Armatei: nave de război, armament, rachete. România vrea să facă într-un an ce nu a reușit în 10”, *Digi24.ro*, 12.07.2025.
- EUROPEAN COURT OF AUDITORS, „Special report 11/2025: Transparency of EU funding granted to NGOs – Despite progress, the overview is still not reliable”, 07.04.2025.
- FAZI, Thomas, The EU’s propaganda machine: How the EU funds NGOs to promote itself”, februarie 2025.
- FLOREA, Daniel, „Moșteanu: în mod constant, de când a început războiul, România ajută Ucraina cu echipament și cu muniție”, *Agerpres.ro*, 20.07.2025.
- GEORGESCU, Andrei, „Consiliul Național al Elevilor critică reducerea burselor: „O decizie periculoasă și nedreaptă”, *HotNews.ro*, 25.06.2025.
- GHIURCA, Narcis, „Reacția lui Vasile Bănescu după ce i s-a cerut demisia din CNA pentru cenzurare lui Marius Tucă”, *Adevărul.ro*, 28.03.2025.
- IACOB, Bogdan Tiberiu, „Fost consilier al lui Iohannis: votanții lui Georgescu trebuie trimiși în pușcării și sanatorii”, *inPolitics.ro*, 12.01.2025.
- INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, „Comunicat de presă nr. 61/14 martie 2025”.
- IRIBARREN, Marta Iraola, Gerardo FORTUNA, „EU Commission loses on all counts in Pfizergate legal case”, *Euronews.com*, 14.05.2025.
- LEVITSKY, Steven, Lucan A. WAY, „Elections Without Democracy: The Rise of Competitive Authoritarianism”, *Journal of Democracy*, vol. 13, nr. 2, 2002, pp. 51-65.
- MAZILU, Cornelia, „Care a fost, de fapt, tirajul cărții lui Nicolae Ciucă și cât a costat. PNL a plătit și panourile unde a fost promovată”, *Adevărul.ro*, 29.01.2025.
- NUNUȚ, Diana, „Germania cere pregătire pentru război până în 2029”, *Mediafax.ro*, 05.06.2025.
- OTOPEANU, Cristian, „Ilie Bolojan a explicat de ce și mamele în concediu de creștere a copilului vor plăti CASS, ca pensionarii. Val de comentarii pe Facebook”, *Libertatea.ro*, 09.07.2025.
- PRICOP, Sebastian, „Cât au costat călătoriile externe ale lui Klaus Iohannis în 2024. Administrația Prezidențială refuză în continuare să spună cât costă închirierea avioanelor”, *HotNews.ro*, 04.02.2025.

R., I., „Pleava societății” de la Antena 3 scapă nepedepsită”, *Cotidianul.ro*, 26.02.2025.

SÂRBU, Marinela, „PSD: Achiziții-fantomă la Unifarm de peste 1 miliard de lei și alt miliard, dar de euro, cheltuit pe vaccinuri inutile”, *Gândul.ro*, 19.04.2023.

SOARE, Andreea, „Este ultima zi în care statele UE pot transmite Uniunii cât vor cheltui din SAFE. Țările membre UE ar putea cumpăra arme pentru Ucraina și se încurajează și achiziția de arme direct de la producătorii ucraineni”, *Monitorulapărării.ro*, 29.07.2025.

TĂPĂLAGĂ, Dan, „Guvernul Orban a dat bani la presă cât n-a putut duce: din 200 de milioane de lei puse la bătaie în plină campanie s-au cheltuit 140 de milioane / Unele redacții acuză că nu și-au primit încă toți banii”, *G4Media.ro*, 18.06.2021.

THE WHITE HOUSE, „At USAID, Waste and Abuse Runs Deep”, 03.02.2025.

TOȘA, Daniel, „Franța se pregătește de război pentru apărarea Europei. Macron cumpără arme de 65.000.000 de euro”, *Newsweek.ro*, 14.07.2025.

TRIFAN, Daniela, „Ursula von der Leyen critică moțiunea de cenzură inițiată de AUR: „O rețetă de manual a extremiștilor”, *Adevărul.ro*, 07.07.2025.

ULBS, „ULBS susține mai departe calea euroatlantică a României”, comunicat din 06.12.2024.

